

ZVONKO PETROVIĆ (1925-2009.)

HAIKU – POEZIJA PRIRODE

Japanci, znamo, gaje ljubav prema prirodi. To posebno dolazi do izražaja u uređivanju vrtova, ikebani i haiku poeziji. Jasno, ljubav prema prirodi nije samo osobina Japanaca. Ona je svojstvena ljudima svih zemalja. Sjetimo se samo krajolika u djelima naše književnosti...

... Haiku poezija sadrži percepcije trenutaka vječne istine koja se nalazi u elementarnim prirodnim pojavama: u Suncu, Mjesecu i zvijezdama, u grmljavini, snijegu i kišama, u zemlji, moru i rijekama, u manifestacijama života. Zbog toga je haiku napisan i prije 470 godina pun svježine i nama blizak:

Vrbino drvo
mete jutarnju rosu
s trave duž staze.

Prijevod vladimir Devidé

Već je davno kazano da je ljepota istina o osjetno-neposrednom obliku. Prizor žalosne vrba koja u jutarnjem lahoru mete rosu s trave, pobuđuje u čovjeku s istančanim osjećajem za treptaje prirode nezaboravne estetske trenutke. Japanski pjesnik je upravo taj koji promatrajući prirodu umije zamjetiti takve detalje, neposredno ih doživjeti, dakle, direktno, iskreno i tako ih s nekoliko riječi zabilježiti i drugima saopćiti. I zato čitalac haiku poezije njene sadržaje prima kao da ih onog časa promatra u prirodi i doživljuje ih kao trenutke izvanredne ljepote

projicirajući u njih svoje osjećaje. Zbog toga je teško zamisliti nekoga tko poznaje japanski haiku i voli prirodu, a da mu ta poezija ne bi bila bliska i draga.

Je li nužno i danas slijediti majstore japanske haiku poezije i u njene sadržaje unositi motive iz života prirode, danas kad živimo u svijetu elektronike, plastike, čelika i betona, u vrijeme nuklearne enerģije i osvajanja svemira? Ovo je pitanje tim interesantnije, jer postoji shvaćanje da je haiku poezija djetinjasta poezija o leptirićima, cvijeću, ticama i buba marama. Dolazimo naime, do paradoksalne situacije: uzgajati cvijeće i njemu se diviti, šetati livadama, uživati u pjevu ptica, osjećati blagdan radosti u rascvalom proljeću itd. – sve je to normalno, uobičajeno, ali o tome pisati haiku neozbiljno je i djetinjasto. Zašto?

Nije li danas kad tako nemilosrdno zagađujemo atmosferu, zemljište i rijeke, pustošimo šume, trujemo životinje i sebe samog, potrebno više nego ikad ranije da čuvamo i njegujemo dodire i veze s prirodom i prizore iz njenog života otimamo prolaznosti i čuvamo ih kao trenutke vječne istine i ljepote? To čine umjetnička fotografija i kinematografija na svoj način, to čine likovni umjetnici i pisci, a svemu tome i haiku ima svoj ne mali udio.

Nesumljivo, japanska haiku poezija je poezija prirode. Možemo li govoriti o haiku ako zanemarimo to njeno bitno obilježje? Bilo kako bilo, stoji činjenica da izvan Japana ima mnogo eksperimenata koji se proglašavaju haiku pjesništvom. I sam se ponekad nađem u raspoloženju da bilježim minijature služeći se tehnikom japanske haiku poezije. Tako sam, na primjer, u letu kroz čudesan svijet mašte zapisao:

Daleko u noći
svemira – Sunce
pjega svjetlosti.

Sanjani krajolik
zime – Himalaje
u cvjetovima naranče.

Čitajući o zlodjelima bijelih rasista na Jugu Afrike, odjednom se preda mnom stvorila slika jednogodišnjeg djeteta kako se igra s ljudskim očima što ih je dobilo od oca poslije „lova“ na crnce:

U dječjim rukama

očev poklon – oči
crnca.

Odmah iza toga nadošla je dalijevska slika kako čovjek blještavom oštricom žileta prelazi preko zjenice oka neke djevojke:

Žiletom po zjenici
oka – prosu se
svjetlost.

Zatim su počeli redati prizori iz Andrićeva prikaza nabijanja na kolac:

Živ čovjek nabijen
na kolac – posao završen
treba ići jesti.

Primivši vijest o iznenadnoj smrti jednog od dragih prijatelja, zapisah:

Pade pogođen
crnom točkom Sunca – u srcu
tišina svemira.

Možemo li takve i slične minijature tretirati kao haiku poeziju? Je li za haiku dovoljno da sadrži samo spontano doživljen trenutak koji je izražen neposredno i s najmanjim mogućim brojem riječi, a sve ostalo da je irelevantno? Nisu li takva udaljavanja od tradicionalnih zasada japanske haiku poezije ipak, ipak samo eksperimentiranja?

PR
DIOGEN pro kultura
<http://diogen.weebly.com>